

clamandum esse, si nos in terra constituti ab eo, qui est in cœlo, exaudire velimus. Scriptura divina, ubique ferme et in psalmis potissimum ferventem orationem nomine clamoris appellat. Clamores vero sine dubitatione non oris, sed cordis intelligendi sunt: nempe suspiria, gemitus, lacrymæ cordis clamores, ignita desideria. Hæc sunt, quæ Domino, quicquid volumus persuadent, non egeamus Ciceronis vel Demosthenis eloquentia, neque composita longaue oratione. Deus enim vocem desideriorum et lacrymarum facilius multo, quam politorum verborum exaudit. Non legistis: *Desiderium pauperum exaudivit Dominus*? Et: *Desiderium cordis ejus tribuisti ei*? Cum populus contra Dominum murmuraret, et Moyses pro eodem populo Dominum precaretur, et nihil tamen, quæ audiri possent voce corporis loqueretur, Dominus ait: *Quid clamas ad me*? nempe cordis ipsius vehementem clamorem audiebat. Hæc est igitur postrema conditio perfectæ et Deo gratæ orationis.

Quod si his omnibus adhibitis conditionibus, adhuc fortasse Deus nos exaudire non velle videbitur, certi tamen sumus, desiderium nostrum omnino exaudiri, Deus enim solus videt, quid nobis expediat: et simul videt nos nihil cupere aliud, quam quod vere bonum et salutare est. Si interdum vel noxium vel minus bonum aliquid petimus illud nobis in alia majora, et meliora bona commutat. Itaque ipse tanquam bonus pater, ea solum nobis concedit, quæ æternæ salutis nostræ utilia esse novit. Et ad hunc modum

verum et primum desiderium nostrum semper exaudit. Nonne si nudam et simplicem petitionem respiciamus, Deus exaudivit diabolum et non exaudivit Apostolum? Oravit Diabolus, ut ingrederetur in porcos, et illi concessum est: oravit Apostolus, ut Satan recederet ab illo, et non potuit impetrare, et tamen quis dubitat, quin altiore et secretiore quodam modo magis Apostolum, quam Diabolum Deus exaudierit? Tu petis fortasse a Domino sanitatem, petis divitias, et unde scis eam sanitatem et eas divitias tibi occasionem peccandi et causam mortis et inopie sempiternæ non futuras? Et rursum, unde nosti ægritudinem et inopiam istam, quam pateris, tibi coronam gloriæ non fabricaturam? Et si hæc scires, nonne magis patientiam et fortitudinem, quam sanitatem et divitias peteres? Hæc est ergo benignitas Dei nostri, vere patris, vere misericordis. Non dat, quod petis, quia nescis, qui petas: et illud dat, quod vere cupis et omnino peteres, si scires petere.

Quæ cum ita sint, agamus nos, auditores, partes filiorum honorum, et Deus sine dubio partes aget boni parentis. Delectemur *In Domino*, et dabit nobis petitiones cordis nostri. *Si enim Vos, cum sitis mali, nostris bona data dare filiis vestris: quanto magis Pater vester de cœlo dabit spiritum bonum petentibus se?* Quæramus et inveniemus: petamus et accipiemus, pulsemus et aperietur nobis a regnante Domino nostro Jesu Christo, qui est benedictus in sæcula. Amen.

CONCIO XXXV.

DE ASCENSIONE DOMINI

THEMA

Ascendens in altum, captivam duxit captivitatem, dedit dona hominibus.

Ephes. IV, v. 8.

SYNOPSIS

Ab occasione ascensionis Christi et Spiritus sancti missione, sumpto exordio, ratio redditur, cur non ante Christi ascensionem Spiritus sanctus descenderit; deque ascensione præsens instituitur concio. Atque rejectis variis Hæreticorum erroribus, vera doctrina, quisnam, et quo modo in cælum ascenderit, asseritur; ubi illa sententia: Nemo ascendit, in cælum, nisi qui descendit de cælo, explicatur. Investigatur, quoniam Christus ascenderit; et an in cælo stet an sedeat. Excusatur et explicatur illa verborum geminatio: captivam duxit captivitatem. Quibus vinculis nos Deus sibi obstrinxerit; et in quæ, illis excussis, incidimus, pulchro discursu exaggeratur, scilicet in jugum falsa necessitatis et voluptatis, ubi vitia nonnulla gravi invectione reprehenduntur. Quomodo ruptis diaboli vinculis, relicto tamen necessitatis jugo nos Christus arctiori vinculo, redemptionis nimirum, sibi obstrinxerit, disseritur.

Pars altera ostendit, non tam Angelis, quam hominibus gaudii ansam per ascensionem Christi, esse datam; dedit hominibus enarratur, scilicet Spiritum sanctum, Christum advocatum, Fidei, Spei et Charitatis augmentum. Cur quadraginta dies cum discipulis conversari voluerit Christus, antequam ascenderet, quomodo ab eis avulsus ascenderit, quibus insuper comitibus stipatus fuerit, dilucide

tractatur. Homines natura sua ascendere desiderare, et quam perverse aliqui id faciant; ubi de monte potentie et monte sapientie, quos mortales potissimum ascendere nituntur, plurima non tam jucunda, quam utilia habentur. Quam præterea viam ascendendam Christus nobis præscribat, abnegationem nempe sui docetur, et ratione, quod nemo in cælum ascendat, nisi prius crucem tulerit, ad finem usque diserte corroboratur.

Divinæ sapientiæ et justitiæ ratio postulabat, ornatissimi auditores, ut pax illa, quæ tandem inter cælum et terram summa cum hominum utilitate et Angelorum lætitia Christo auctore composita fuerat, ultro citroque missis muneribus confirmaretur. Ac terra quidem, que jam tot annis cælum aeneum experta, solisque ardoribus exusta omnino arida et exsiccata fuerat, nihil aliud, quam imbrem Spiritus sancti, et pluviam illam voluntariam sitiebat, quam (ut Psalmographus canit) segregaret Deus hereditati suæ. Quamquam enim antiquis temporibus super montes terræ, Patriarchas, inquam, et Prophetas guttæ aliquæ illius aquæ deciderant: tamen fluminis impetus solum adhuc lætificabat civitatem Dei. Contra vero cælum fructum illum terræ sublimem, carnem videlicet Salvatoris, jam gloriosam et immortalem, qua nihil melius ac nobilior orbis terrarum unquam habuit, jam dudum cernere cupiebat. Cum igitur et terra spiritum cælo, et cælum

terræ carnem invideret, illud Deus sapienter constituit, ut Christi caro eveheretur in cœlum et Spiritus sanctus mitteretur in terras ac deinceps mutuis istis officiis inter cœlum et terram fodere stabilito, et Angelis ad terras et hominibus ad cœlum nunquam amplius essent aditus interclusi; sed liberis ac latis itineribus quocumque tempore proficisci liceret.

Quia vero bellorum faces hominum nequitia primum ascensæ, atque a terris tam atrocis dissidii exordium cepit, illud cœlites prope suo jure petere videbantur, ut non ante descenderet Spiritus sanctus in terras, quam Christi gloriosa caro regnis cœlestibus inferretur. Id quod non obscure Dominus significavit cum diceret: *Expedit vobis, ut ego vadam. Si enim non abiero, Paracletus non veniet ad vos.* Inde siquidem par erat, ut pacis munera principum sumerent, unde initium discordiæ ac bella susceperant. Hinc igitur benignissimus Christus, cum jam victor ab inferis redisset, Dæmonum principem alligasset, inferni claustra confregisset, sanctos Patres de carceribus liberasset, mortem interemisset, discipulos docuisset, sacramenta instituisset, ut votis tandem cœlitum satisfaceret, et simul nostræ utilitati consulere, ac celeberrima ac illustrissima die spoliis inimicorum onustus, dæmonibus rugientibus angelis acclamantibus, mundi elementis prope gestientibus, non laurea mortali insignitus, sed immortalitatis diademate coronatus, non triumphali curru in Capitolium cœlorum invectus, sed vi sua et propria super cœlos ascendens, de tartareis legionibus, clarissime ac letissime triumphavit.

Hujus vero tantæ celebritatis tantorumque gaudiorum non minima pars nostra est, auditores, hodie siquidem cum Christo cœlos penetraimus. Hodie regni cœlestis possessionem accepimus. Hodie super Cherubim et Seraphim ad dexteram Dei conscendimus; et quamquam hæc omnia letissimos mihi ad dicendum campos aperiant; tamen ego orationem meam brevissimæ cujusdam sententiæ quasi cancellis quibusdam includam, neque facile eam extra illos egredi aut longius vagari permittam. Ea sententiâ Apostoli Pauli est. Ipse enim ad Ephesios scribens, ac de hodierno triumpho verba faciens ait: *Ascendens in altum, captivam duxit captivitatem: dedit dona hominibus.* Quam sententiâ ex Psalmo LXVII. verbis paululum immutatis, accepisse videtur. Nam cum Propheta dixit:

Ascendisti in altum, cepisti captivitatem, accepisti dona in hominibus. Apostolus dixit: *Ascendens in altum, captivam duxit captivitatem: dedit dona hominibus.*

In hujus igitur propositæ nobis sententiæ explicatione illud imprimis queri posse video, quis ille sit, qui ascendit? Nam nec propheta, nec Apostolus id satis expressit. *Ascendens, inquit, in altum.* Quisnam? Hæretici Nestoriani, qui duos Christos prædicabant, unum Deum, alterum hominem, eum Christum dumtaxat in cœlum ascendisse affirmare compellebantur, qui solum esset homo. Appellatæ contra, qui Christum non ex Virgine, sed ex elementis carnem accepisse, et eam, a mortuis excitaretur, mundo reddidisse prædicabant, illud etiam asserabant, Verbum Dei, sicut cum de cœlo ad terram descendit, carnem suam non attulerat, sic etiam cum de terris ad cœlum ascendit, nullam omnino carnem secum extulisse: neque aliter intelligi posse, quod Dominus ait: *Nemo ascendit in cœlum, nisi qui descendit de cœlo, Filius hominis qui est in cœlo.* Nam carnem illam, quam Dei Filius hic in terris gessit, de cœlo non descendisse illustris est, quam ut sit a nobis necesse monstrari. Porro in eadem hæresi eos omnes constat fuisse, qui vel in Christo naturam humanam penitus non agnoscebant, ut Cerdonistæ: vel eam in divinam esse conversam asserabant, quod Eutychanos docuisse planum omnino ac perspicuum est.

Verum istos omnes ille ipse, quem hodie veneramus, imperatoris nostri triumphus, gloriosaque in cœlum ascensio reprehendit, aliis testibus non indigemus, ipsa per se Dominica ascensio satis loquitur. Nec enim fieri potest, ut is cœlum ascendat, qui solum est homo, ut somniant Nestoriani: aut solum est Deus, ut Apellitæ, Cerdonistæ, atque Eutychanii delirant. Nam qui solum est homo, evehi quidem, et in sublime ferri ab alio potest: at evehere se ipsum, cœlos omnes transcendere, atque ad ipsam Dei Patris dexteram penetrare per se certe non potest. Qui vero solum est Deus, semper et ubique, et totus, nec ulla temporum aut locorum permutatione mutatur.

Hoc sane Ecclesia Catholica mater nostra probe intelligens, Virginem illam, quam orbis Reginam, Deique parentem appellare non dubitat, quamque et animo et corpore, sempiterno ævo in cœlis frui cum Filio confitetur, assumptam esse ad cœlum dicit, ac

condidisse in cœlum non dicit. Vere enim ipsa veritas ait: *Nemo ascendit in cœlum, nisi qui descendit de cœlo, Filius hominis qui est in cœlo.* Evchuntur alii, assumuntur, extolluntur: is vero solum non ab alio accepta ac mendicata, sed sua ac propria virtute cœlos ascendit, qui simul et Dei Filius et Virginis filius est, ut evehi possit ex uno et evehere possit ab altero. Quod vero Hæretici negant, Christi carnem in cœlum ascendisse, quia de cœlo non descendit: Et *Nemo ascendit in cœlum, nisi qui descendit de cœlo*, nullam prorsus vim habet. Nam ut Augustinus libro de agone Christiano sapienter docet, non Christi carnem, sed Christum carne quasi vestitum in cœlum ascendisse prædicamus. Quemadmodum enim si quis de monte alio quo nudus descenderet, ac deinde non amplius nudus, sed vestitus ascenderet, recte diceremus de eo, qui descendit, ipse est, et qui ascendit, et nemo ascendit in montem, nisi qui descendit de monte. Sic etiam, quamvis Dei verbum carne humana vestitum in cœlum ascenderit, cum antea sine ea ad terras descendisset, vere tamen de se ait: *Nemo ascendit in cœlum, nisi qui descendit de cœlo, Filius hominis qui est in cœlo.* Caro enim non tam ascendit, quam evecta est, ipso evehente qui ascendit. Habemus igitur, quis ille sit, qui ascendit. Superest ut videamus, quo ascenderit.

Quoniam igitur ascendit? Quo? In altum. Sic enim Apostolus ait: *Ascendens, inquit, in altum, nempe super omnes cœlos et super res creatas.* Ascendit ita, ut B. Cyprianus dicat, Cherubim et Seraphim beatos pedes Domini ambire. Talis enim locus eum decebat, qui non adoptione, sed natura Filius erat Dei, quique ut orbis præses totius universitatis clavum et gubernacula capiebat.

At numquid sedere aut stare in cœlo Dominus existimandus est? Ista questio videretur habere nonnihil curiositatis: tamen sua etiam utilitate non caret. Breviter igitur eam expediamus. Si verum ac naturalem situm consideremus, non sedere aut jacere, sed stare Dominicum corpus existimare debemus. Sedere enim ac jacere infirmitatis ac imbecillitatis est. Corpora vero gloriosa ac immortalia sicut fatigari ac laborare non possunt, ita nec infirma aut imbecillia esse possunt. Quod si nonnunquam in sanctis voluminibus Christus sedere dicitur id secundum metaphoram intelligendum est. Nam etiam et Deus Pater interdum sedere dicitur,

cum tamen proprie nec stare nec sedere possit, quippe qui corpus non habet. Solum igitur Christi gloriam singularem ac plane regiam, et summam illam Judicis majestatem divinæ litteræ nobis significant, cum Dei Filium sedere ad dexteram Dei Patris tradunt. Hinc enim de sanctis cæteris esse eos a dextris Dei sæpe legimus. Sedere autem a dextris Dei, est in illa ipsa gloria et regno sceptrum tenere et caput ac regem cæterorum esse, quod soli Christo convenire nemo fere Christianorum ignorat.

Sequitur, *captivam duxit captivitatem.* Non me fugit, propriam esse phrasim Hebræorum, ut dicant captivam ducere captivitatem, quod nos brevius, captivos ducere vel captivos facere, diceremus. Nam et in psalmo, unde hæc nostra sententiâ sumpta est, tametsi secundum versionem Septuaginta interpretum legatur: *Ascendisti in altum, cepisti captivitatem*, tamen secundum B. Hieronymi versionem, quæ magis ad Hebraicam veritatem accedit, legitur: *Ascendisti in excelsam, captivam duxisti captivitatem.* Et capite XXI Deuteronomii, quo loco nostri codices habent: *Captivos duxeris*, Hebræi codices habent: *Captivam ceperis captivitatem.* Et capite XXVIII. libri posterioris Paralipomenon, pro eo, quod nos habemus: *Reducite captivos, quos adduxistis*; Hebræi habent: *Reducere captivitatem, quam captivam duxistis.* Sed quamquam hæc ita se habent, nihil tamen prohibet, quin aliquam causam hujus elegantissimæ geminationis reddamus. Quid igitur est, *Captivam duxit captivitatem*? hoc est, quos captivos ac vinculos invenit, nontam liberavit ac solvit, quam eis catenas et vincula commutavit, et ex captivis Diaboli suos captivos fecit. Quæ sane felicissima, et maxime expetibilis commutatio fuit. Qui enim antea superbissimi tyranni mancipia erant, nunc ejus imperatoris administri sunt, cui servire, non tam servire, quam regnare est, et qui olim ferreis atque æneis catenis onerati erant, nunc argenteas atque aureas gerunt, ut eis non tam oneri, quam honori, pro catenis torques, pro vinculis monilia esse videantur.

Quoniam attente me de his vinculis disserentem auditis, planius hoc dicam et paulo alius repetam, auditores. Magna et præclara quædam res est homo, præstans ac sane singularis humani animi vis atque potestas, pro qua tanquam pro urbe quædam ac arce pulcherrima et munitissima imperator cœ-

lestis ac Pater luminum cum dæmonum ac tenebrarum principe summa vi semper decertavit. Ea vero est utriusque principis hominem in sua potestate retinendi cupiditas, ut quicumque eum capiat, ita catenis et vinculis revinciat, ut non modo non fugere, sed ne commovere quidem se possit. Ac Deus in primis, qui hominem, ut ejus auctor ac parvus optimo jure possidebat, simul atque eum condidit, arctissimis quibusdam nexibus, ne forte diffugeret, colligavit. Quinam isti nexi? quænam ista vincula fuerunt? Dominum ipsum per Osæ Prophetam loquentem audiamus: *In funiculis, inquit, Adam traham eos: in vinculis charitatis.* Itaque funiculi Adam, quibus videlicet initio revinctus est Adam, nexus amoris, vincula charitatis fuerunt. Et quidnam aliud nexus amoris, et vincula charitatis, quam dona ac beneficia sunt: nonne enim etiam in communi sermone nos beneficiis obstringi et obligari dicimus? Et quid obstringi et obligari, nisi fortiter stringi et arte ligari significat? Deus igitur hominem retinere cupiens, circumdedit animo et corpori multa et magna vincula beneficiorum, cum ei naturam illam preclaram condidit, gratiam atque amicitiam suam donavit, beatitudinem, gloriam ad collum gerat, fortasse retia sunt, ut se a diabolo irretitum esse omnibus manifestum fiat: continuo omnes alii tanquam simii quidam imitantur, et nisi id faciant, honoris sui jacturam facere se arbitrantur. Non sit vobis, quæso, molestum hæc audire. Cogor enim hoc dicere. Nam si tacerem, ipsemet in retia Diaboli caderem. Invitatur aliquis ad potationem, fortasse non cuperet ipse ire, tamen ne rusticus, et inurbanus appelleretur, pergunt cum cæteris: quod si dicamus, cur ita agis? Ille nobis respondet. Ego quidem non ignoro vitium esse ebrietatem; optarem etiam si possem a nemine invitari, non libenter intersum potationibus et conviviis, sed quid agerem? iste est nostræ patriæ mos, si velim cum cæteris vivere necesse est, ut sic agam: alioquin enim omnibus contempti et ludibrii essent, censor morum et emendator superbissimus appellarer. O infelicitatem nostrorum temporum. Sicine Diabolus nobis imponit? Sicine falsum honorem pro vero colere nobis suadet? Verus enim honor, audites, ex veris virtutibus nascitur, quod etiam ethnici philosophi non ignorarunt. Verus honor prudentiam, justitiam, temperantiam, so-

dit, quarum altera necessitatis, altera voluptatis dicitur. An non trahimus fortasse catenam necessitatis, qui edere, bibere, vestiri, spoliari, dormire quotidie necesse habemus? Et quam gravis ac laboriosa est hæc catena? Nonne in sudore vultus nostri vescimur pane nostro? Quam multi labores et sudores necessarii sunt, ut cibum et potum, et vestes et alia quibus egemus nobis comparare possimus?

Sed est adhuc alia quædam catena non verè sed falsæ necessitatis, quam homines sponte sibi ipsis imponunt, quasi vera necessitas non sit satis, et quamquam eam si vellent statim excutere; tamen ita nonnulli ea sunt impediti, ut nullo modo ab ea expediti posse videantur. Persuasit diabolus hominibus, ac præsertim nostræ ætatis adolescentibus, non posse eos dignitatem suam atque existimationem tueri, nisi fiant id, quod cæteri faciunt. Videt aliquis nescio quem alium singulis mensibus vestes mutare, statim dicit apud se: Non sum ego illo inferior, oportet etiam me idem facere, alioquin omnes me avarum et sordidum dicent. Ecce catenam falsæ necessitatis. Videt aliquis advenisse quendam adolescentem, qui præter alia ornamenta, etiam nescio quod appendum ad collum gerat, fortasse retia sunt, ut se a diabolo irretitum esse omnibus manifestum fiat: continuo omnes alii tanquam simii quidam imitantur, et nisi id faciant, honoris sui jacturam facere se arbitrantur. Non sit vobis, quæso, molestum hæc audire. Cogor enim hoc dicere. Nam si tacerem, ipsemet in retia Diaboli caderem. Invitatur aliquis ad potationem, fortasse non cuperet ipse ire, tamen ne rusticus, et inurbanus appelleretur, pergunt cum cæteris: quod si dicamus, cur ita agis? Ille nobis respondet. Ego quidem non ignoro vitium esse ebrietatem; optarem etiam si possem a nemine invitari, non libenter intersum potationibus et conviviis, sed quid agerem? iste est nostræ patriæ mos, si velim cum cæteris vivere necesse est, ut sic agam: alioquin enim omnibus contempti et ludibrii essent, censor morum et emendator superbissimus appellarer. O infelicitatem nostrorum temporum. Sicine Diabolus nobis imponit? Sicine falsum honorem pro vero colere nobis suadet? Verus enim honor, audites, ex veris virtutibus nascitur, quod etiam ethnici philosophi non ignorarunt. Verus honor prudentiam, justitiam, temperantiam, so-

brietatem, gravitatem consequitur. Metuis jacturam honoris facere, si vanos adolescentes non imiteris et non metuis, si tu vanus etiam efficiaris? Times hominum maledicorum linguas, si amico ad potationem invitanti non pareas: et non times proborum hominum, ne dicam Dei, justas reprehensiones, si pareas? Quid? Erubescis vocari sobrius, et non erubescis vocari ebrius? Ego sane non video, quid infelicis Ecclesie Christi accidere possit. Et quid fiet temporibus Antichristi, si jam pudet nos virtutum, et non pudet vitiorum? Erubescis confiteri te sobrium esse velle? erubescis etiam te Christianum esse; nam Christus præcepit sobrietatem. Erubescis si castus nominaris? Erubescis etiam si Christianus nominaris; Christus enim castitatem docuit. Erubescis, si injuriam accipias et non ulciscaris eam? erubescis etiam quod baptizatus es: hujusmodi homines injurias condonare tenentur. Erubescunt alii si pauperes et humiles esse eos contingat? Erubescant etiam quod Christo nomen dederint, qui pauperissimus fuit et fabri filius appellatus est. *Durampamus*, auditores, *durampamus*, quæso, *vincula ista: projecimus a nobis jugum* falsæ necessitatis. Ego enim non dubito, si quis semel inciperet contemere vestium vanitates, recusare etiam in magnis conviviis tam frequentes propinationes, et verum ac probum christianum non solum fide, sed etiam moribus referre, non esset ille, ut aliqui putant, ludibrio atque ostentui, sed potius, mihi credite, venerationi et admirationi: nec tanquam rusticus et inurbanus contemneretur, sed ut vir gravis et sapiens ab omnibus commendaretur. Hæc enim catena falsæ necessitatis non aliud fundamentum quam inane quamdam formidinem et falsam persuasionem habet.

Quid jam de catena voluptatis dicemus? Illa non una, sed multiplex est. Tot enim sunt laquei voluptatum, quod ea sunt, quæ sensus nostros blande afficiunt. Sed quamquam hæc omnia laquei sunt, tamen stulti homines ita currunt ad ea, tanquam si non capiendi a laqueo, sed capturi magnam aliquam prædam ipsi essent. Clamat Sapiens res omnes creatas tentationem, et muscipulam esse pedibus insipientium, homines vero ut se vere insipientes ostendant, creatoris oblitri, res creatas vehementissimo desiderio concupiscunt. Clamat apostolus Paulus: *Fugite fornicationem*: laqueus enim

diaboli est: at homines quanto magis absterrentur, tanto cupidius ad istum laqueum currunt. Clamat idem Apostolus: *Qui volunt divites fieri, incidunt in tentationem, et in laqueum Diaboli*, at vero quotusquisque est, qui non doleat se parum fortiter his vinculis obstrictum esse? Clamant divinæ Scripturæ: *Judicium durissimum his, qui præsumunt, fiet*; at homines non solum fugiunt ab honorum et dignitatum laqueis, sed etiam certatim contendunt, quis prior coltum in laqueum injiciat. Et quod gravius est, invidet captis, qui capi non potuerunt. Rogo vos, si unum, si duos, si quinque, si decem homines impingere in lapidem, aut cadere in foveam aliquam videremus, nonne tot casibus aliorum nos tandem cauti et prudentes efficeremur? Cur igitur cauti non efficiamur? cum tam multos quotidie his laqueis capi miserique interire conspiciamus? Sed ad nostrum captivum revertamur.

Quid igitur Deus fecit, cum hominem suum, quem tot vinculis beneficiorum in creatione sibi obstrinxerat, in laqueum Diaboli incidisse et ab eo captum et multiplicibus catenis circumdatum teneri animadvertit? ait intra se: Descendamus, et liberemus fugitivum nostrum: nam circumventus et deceptus a Diabolo est, qui nullum unquam poneret modum suæ tyrannidi, atque immoderato illi imperio, quod super miserum genus humanum exercet. Verum cum hominem liberaverimus, duplicem ei catenas et multo arctioribus nexibus eum ligemus, quam initio ligatus fuisset. Venit igitur filius Dei, singulare certamen cum Diabolo inicit, ac brevi eum prostravit atque ad ditionem compulsi: mox vero hominem a Diaboli et peccati potestate expedit, atque in veram libertatem asseruit; sed tamen catenas necessitatis ab eo auferre non voluit, intelligebat enim tantam esse hominis impudentiam, ut si penitus a catenis expeditur, facile negaturus fuisset, se unquam diaboli mancipium exiitisse, nec dicere cum Pharisæis dubitasset: *Nos liberi sumus, et nemini servivimus unquam.* Ait igitur Dominus, ut semper hujus beneficii recorderis, reliqui tibi signa servitutis, catenas necessitatis, ut adhuc *in labore vultus tui vescaris pane tuo*, adhuc in membris tuis senties *legem repugnantem legi mentis tuæ* ut adhuc morbis et vulneribus et ipsi interitui subjaceas. Veniet tamen tempus, quando te penitus ab istis etiam vinculis liberabo.

Sed quenam sunt ista vincula arctiora, quibus Dominus iterum hominem alligavit? Beneficia sunt redemptionis, auditores, quae quidem et plura et majora sunt quam beneficia creationis. In creatione siquidem dedit nobis Dominus sua; in redemptione autem dedit sua, et accepit nostra. Ecce nobis vincula duplicata: dedit, inquam, in redemptione sua dona, charismata, gloriam, gratiam: accepit vero nostra, labores, verbera, dolores, maledicta, plagas, mortem denique ipsam, nonne haec sunt vincula duplicata? Vere ingratus est, qui non se obligatum atque obstructum his vinculis sentit. Quid? quod in creatione *Dixit et facta sunt* non laboravit, non sudavit, at in redemptione non sic, sed usque ad mortem sudavit nec sudorem solum et eum sanguinem, sed totum etiam sanguinem sum profudit. Vere igitur *Ascendens in altum, captivam duxit captivitatem*, quando tot, et tanta dona hominibus dedit quando nos solvit a vinculis peccatorum, quando ligavit vinculis beneficiorum, quando nos omnes sic feliciter colligatos in triumphum duxit. Omnes enim si non re, certe spe cum ipso ascendimus: nam, ut Apostolus ait: *Conversificavit nos in Christo, et conresuscitavit, et condesere fecit in caelestibus.*

PARS POSTERIOR.

Sunt fortasse, qui non tam gaudendum quam dolendum esse putent, quod Dominus Ecclesia sua quam sibi proprio sanguine comparavit, quasi deserta ad caelum ascenderit: vel si gaudendum sit, angelis certe, non hominibus, quod enim angeli receperunt, homines amiserunt. Videant tamen, qui ista sentiunt, ne forte ab ipso Domino audiant: *Si diligereis me, gauderetur utique: quia vado ad Patrem.* Vere enim, auditores, expedit nobis ut liberator noster in caelum ascenderet. *Ascendens enim in altum, non solum captivam duxit captivitatem*, quod ad ejus gloriam et triumphum pertinebat; sed etiam *Dona dedit hominibus*, quod ad nostram utilitatem et emolumentum pertinet. Tanta vero et tot sunt ea dona, quae Dominus ascendens hominibus dedit, ut Apostoli sola eorum spe et promissione erecti, non modo Domino recedente non fleverint, verum etiam in Jerusalem cum maximo gaudio et exultatione dicerent, ut ex postremis verbis Evangelii secundum Lucam intelligi potest.

Quae igitur ista dona fuerunt? Hoc enim dumtaxat nobis explicandum superest. Primum et maximum donum, quod et radix, et primum omnium donorum fuit, Spiritus sanctus est. Hoc enim eximium donum simul atque Dei Filium ad Patrem suum pervenit, Apostolis suis procuravit, et post decem dies super illos, ut divinae Scripturae loquuntur, effudit. *Dextera igitur Dei exaltatus*, inquit B. Petrus, *Et promissione Spiritus sancti accepta a Patre effudit hunc, quem vos videtis et auditis.* Alterum donum est quod ipse Dei Filius ideo potissimum introiit in sancta sanctorum, et tabernaculum illud non manufactum, ut semper *Apparet vultus Dei pro nobis*, et eum interpellat pro nobis. *Non enim*, inquit Apostolus Paulus, *in manufacta sancta Jesus introiit exemplaria verorum; sed in ipsum caelum, ut appareat nunc vultus Dei pro nobis.* Et B. Joannes: *Haec*, inquit, *scribo vobis, ut non peccetis: sed et si quis peccaverit, advocatum habemus apud Patrem Jesum Christum justum.* Quid? Nonne hoc singulare donum, atque excellentissimum munus est? Quid jucundius homo peccator cogitare potest? Quid felicius, quam in tam formidabili judicio, ubi de aeterna salute agitur, judicem habere patrem, advocatum vero fratrem? Quis desperet? Quis animam respondeat? Quis causae suae diffidat, etiamsi maximorum innumerabiliumque criminum reus sit, si modo hoc apud se cogitet, apud patrem judicem se fratrem advocatum habere. Tertium autem et postremum genus donorum, quod Dominus ascendens in altum humano generi contulit, illud mihi esse videtur, quod illa tres principes virtutes, Fides, Spes, Charitas, hinc in nobis mirum in modum nutrian- tur, confirmantur, augeantur. Fides, quia credimus in eum, quem non vidimus. Et *Beati qui non viderunt, et crediderunt.* Spes quia si caput nostrum caelos penetravit, membra quoque eosdem penetratura confidimus. Charitas in Deum, et amor rerum caelestium, ac spiritualium, quia cum Christum, in quo spes ac salus, et omne bonum nostrum situm est, in caelum ascendisse credimus, nos quoque vota eo et suspiria nostra transmittimus, et Paulum Apostolum intensis auribus audimus, cum ait: *Quae sursum sunt quaerite, ubi Christus est in dextera Dei sedens: quae sursum sunt sapite, non quae super terram.* Ascendens igitur Christus in altum captivam duxit captivitatem: dedit dona hominibus.

At quando tandem et quo ordine ascen-

dit? Post dies quadraginta a resurrectione sua ascendit. Cur tanto tempore expectavit? Ut praerberet *Seipsum vivum post passionem suam in multis argumentis*, ut Christianam rempublicam constitueret, ut Apostolo Petro Ecclesiae clavum et gubernacula traderet, ut poenitentiae Sacramentum, et alia, si quae supererant, institueret, ut Apostolos informaret, atque ad Spiritus sancti adventum praepararet ut demum charitatem atque humilitatem suam nobis adhuc vehementius commendaret. Maxime enim profecto illae virtutes in Domino extremis illis diebus enituerunt, cum jam vitam angelorum non solum animo, sed etiam corpore viveret, et tamen frequentissime et familiarissime cum discipulis suis mortalibus et abjectis hominibus versaretur.

Porro modum atque ordinem ascensionis disertis verbis explicat B. Lucas: *Educit*, inquit, *eos foras in Bethaniam, et elevatis manibus suis benedixit eis: et factum est dum benediceret illis, recessit ab eis, et ferebatur in caelum.* Itaque Dominus, qui in Jerusalem in urbe totius Palaestinae celeberrima, et coram toto orbe terrarum in crucem cum maxima ignominia agi voluit, idem ex monte quodam pene deserto, et coram paucis testibus in caelum gloriosus ascendit, ut contumelias et ignominias etiam publicas libenter amplecti; gloriam vero et celebritatem fugere, hoc etiam postremo facto nos doceret. Benedixit vero, hoc est bene suis discipulis, ut eis valediceret, precatus est. Fortasse etiam hoc ipsum invictissimae crucis super illos signum expressit, atque inde apostoli idipsum usurpare coeperunt. Ac tum demum cunctis videntibus, et eum animis et oculis prosequentibus, sensim ab eis recedere atque elevari cepit. *Et benedicens eis ferebatur in caelum*, ut jam tum discere inciperent, supplices oculos, et manus in caelum attollere, de caelo auxilium expectare, in caelo cor suum affigere, ubi thesaurum suum esse non ignorarent. Cum autem tam satis procul a terra in sublime ascendisset, candidissima quaedam nubes suscepit eum ab oculis eorum. Nec vero nubes ideo apparuit, ut vehiculum esset Christo; sed partim ut ejus gloriam et majestatem augetet, partim ne Apostoli diutius intimis oculis animisque suspensis eum prosequerentur.

Et quid jam de multitudine hominum et angelorum, qui eum comitabantur, dicemus? Hunc enim magnus ille Jacob refere-

bat, cum de seipso quodam loco ait: *In baculo meo transivi Jordanem, et nunc cum duobus turmis regressor.* Solus descendit Christus de caelo, solus Jordanem passionis baculo crucis innoxius traiecit. *Torcular*, inquit, *calcavi solus et de gentibus non est vir mecum.* At non solus ad caelum, atque ad Patrem regressus est. Nam turmis duabus, altera hominum, altera angelorum comitatus ascendit. Et qua pompa? qua celebritate? quibus gaudiis illum ascendisse, et triumphum suum egisse putatis? Si ecclesia militans inter bellorum tumultus, et strepitus tubarum canit, quid illa vietrix et triumphans Ecclesia faciet? Si latentur homines in terris, quid ipsi angeli facient in caelis? O si quis hodie audiret organa, psalteria, cytharas, concentum illum et symphoniam, quibus resonant templa et plateae caelestis Jerusalem? O si cernere posset nova illa spectacula, tripudia, choros, triumphos spirituum beatorum. O quam cito liquefieret anima ejus. O quibus vocibus caneret: *Ascendit Dominus in júbilo*; alleluia, alleluia. *Et Dominus in voce tubae*; alleluia, alleluia. *Et: Trahe me post te: curremus in odorem unguentorum tuorum. O quis dabit mihi pennas sicut columba? et volabo et requiescam.*

An non vos etiam ascendere desideratis, auditores? Certe desideratis. Id mihi profecto non negabitur. Nam si Philosophus ait: Omnis homo naturaliter scire desiderat, cum lamen plerique ad literas perdescendas fusibus et verberibus adigantur, quanto nos verius dicemus, omnis homo naturaliter ascendere, et sursum ferri desiderat? Cur nostri adolescentes tam diligenter incumbunt in studia? Ut ascendant. Cur alii tam laeti proficiscuntur ad bella, et eligunt potius in castris vitam miseram ducere, quam domi suae commode et quiete vivere? Ut ascendant. Cur etiam interdum aliqui monachi sunt, et humilitatem profitentur? nonne ut Abbates fiant, et ascendant? Tanta est in hoc nobilissimo animante, quamvis saepe perversa ascendendi cupido. Nec mirum, auditores. Nam sedes, et quasi elementum mentium nostrarum sursum est. Cur igitur tendit sursum? Cur terra deorsum? Nonne, quia ignis elementum sursum, et terra elementum deorsum? Quoniam igitur elementum nostrum sursum est, ac de caelis animas habemus idcirco eo rapi animus desiderat: nam quemadmodum pisces extra aquam moriuntur, et res omnes extra sua et propria

loca diutius conservari non possunt : sic etiam animis nostris non est bene in regionibus istis, ubi *Corpus, quod corruptur, aggravat animam, et terrena inhabitatio deprimit sensum multa cogitantem*. Nec enim minus animus suffocatur in corpore, quam corpus suffocatur in aquis. Et quamquam eum blanditiis delinire ac detinere caro nostra conetur, quippe quæ novit, quantum ejus conjunctione et societate indigeat, tamen facere non potest, quin interdum animi natura se prodatur, et ad loca editiora et sublimiora suspiret. Hoc igitur firmum sit et ratum, auditores, omnes homines naturaliter loca alta atque adeo ipsum cælum desiderare.

Sed quid interim illis accidit? Idem omnino, quod pueris accidere solet? Aspicunt aliquando pueri vertices montium, a quibus cælum ex quadam oculorum deceptione non amplius uno palmo abesse videtur. Illi igitur quia nondum ratione sensuum errorem corrigere didicerunt, vere cælum non amplius uno palmo abesse a montium verticibus arbitrantur, atque aiunt. O si montem illum conscenderem, profecto cælum manibus attingerem. Sic etiam cum interdum pueri illi, qui in vallibus habitant, Solem oriri ex montibus vident, putant ipsi si in montibus illis fuissent, se omnino solem attingere potuisse: at cum postea aliqua data opportunitate montes illos superant, tunc demum in quanto errore versarentur, intelligunt. Ad eundem modum in terris loca quædam editiora videmus, licet non tantum montes, quam colles seu tumuli quidam potius dici deberent.

Atque ut, quod volumus exemplis planum fiat, duos ex illis montibus nominabimus: unus potentie, alter scientie mons appellatur. Cogitat aliquis vel regiam, vel pontificiam vel imperatoriam majestatem: intuetur opum affluentiam, purpuræ splendorem, numerum famulorum, amplitudinem dignitatis, illustres titulos, gloriosa cognomina, continuo ardere incipit desiderio ascendendi. O qualis mons, inquit, est ille? quam excelsus? quam sublimis? profecto etiam mihi nubes superare videtur. O si semel ad ejus verticem pervenirem, nonne cælum contingerem? Nonne ita beatus ac felix omnino essem, ut deus quidam inter homines dici possem? Age igitur excitemus industriam, manibus ac pedibus reptare incipiamus. Ac aliquando quidem fit, ut post multos annos in rependo consumptos perveniat

quis ad summum montium. Verum cum ibi est, et multitudine negotiorum molestiarum, curarum, sollicitudinum obrui se videt, ut quietem nullam capere possit, omnia plena periculis ac suspicionibus animadvertit: illa civitas defecit, illa defectionem minatur, illa in officio vix contineri potest: undique supplices libelli, undique querimonie adveniunt. Et ad hæc omnia morbis et ægritudinibus non minus vexatur, quam olim cum privatus esset, tum demum se deceptum intelligit, et nihil aliud est, inquit, esse regem aut pontificem, quam hoc? Putabam me beatum futurum, et miserior mihi nunc esse videor, quam umquam fuerim. Hic ille mons est, quem Diabolus primus ascendere aggressus est. *In cælum, inquit, conscendam: super astra Dei exaltabo solium meum*. Sed non bene ei successit. Nam repente tamquam fulgur cecidit et cælo, et ex Angelo optimo et pulcherrimo, perditissimus et fœdissimus Diabolus factus est.

Quid jam de monte sapientiæ dicam? Si procul aspiciatur, o quam sublimis, quam speciosus esse videtur is, quos amoris stimulus concitat? Quid enim splendidius aut gloriosius nomine sapientiæ? Certe vulgus hominum putat nihil penitus latere Philosophos, sed eos omnia abdita, atque arcana naturæ penetrare: tamen vos, auditores, qui montem illum ascendistis, nonne plane videtis, vix exiguum tumulum dici posse? Quid certum? Quid exploratum quid non dubium? quid non sub iudice adhuc positum in universa philosophia reperitur? Nihil mihi aliud, quam *virum*, in ea videre videor, *virum* omnes replet, atque occupat libros Philosophorum. Et quid aliud istud *virum*, si in eo finis constituatur, si humilitas absit, quam *utres* efficere potest? Et *utres*, inquam, non tam sapientia et cognitione veritatis, quam superbia et vento vanitatis inflatos? Ita quidam veterum Philosophorum intonant, ut quidam hominis appellationem æquivocæ, ut ipsi loquuntur, de Philosopho, et non Philosopho, dici asseverarent. Ad istum montem primus noster parens aditum aperire conatus est. Ille enim est, qui cupiditate sciendi bonum et malum ascendere voluit in montem sapientiæ, et miserabili ruina in vallem ignorantie præcipitatus est.

Quid igitur? An studium sapientiæ negligendum et gymnasia omnia claudenda sunt? Non hoc dico, auditores, imo vero aperiantur, dilatentur, amplificentur, si opus est

(1) Salomon y Carlos V

domicilia sapientiæ. Quid igitur nos ab isto monte absterres? Quid sapientiæ studiosos reprehendis? Eos dumtaxat reprehendimus, auditores, qui finem ultimum sibi in hujus ascensione constituent: quique propterea de pietate ac probitate, quæ vera via ad beatitudinem est, aut parum, aut nihil solliciti esse videntur. Nam profecto, qui hoc agunt, in maximo errore versantur, cum propter umbram quædam, vel potestatis vel sapientiæ, verum et potestatem et sapientiam perdant. Nam ut cætera interim omittamus, quis istius potentie et sapientiæ finis est? Nonne gloria quædam et celebritas apud homines? Ista vero gloria quam alte ascendit? quam longe lateque propagari potest? Quis non videt, quantis angustiis gloria humana etiamsi dilatari velit circumscribatur, cum nec Alexandri nec Aristotelis, quorum alter ad summam potentiam, alter ad summam sapientiam pervenisse putatur, nomen et fama vel Causasum montem transcendere (ut Tullius loquitur), vel Gangem fluvium transnatare unquam potuerit? Nam quidem putatis, vel in aere apud Dæmones, vel in cælo apud Angelos magni unquam famam esse, vel potentiam Alexandri vel sapientiam Aristotelis? Nihil minus. Deinde quid illis prodest, quod hic nominentur, ubi non sunt, cum ibi torqueantur, ubi sunt? quod si id illis summis hominibus accidit quid iis eveniet qui cum illis nulla ex parte comparandi sunt? Nonne igitur summa dementia est, omne suum tempus, omne suum ingenium, omnes suas vires in ea gloria acquirenda consumere, quæ acumen ipsum ac tectum propriarum ædium non transcendit? Et tamen horum amentium hominum non magnus, sed infinitus numerus est.

Hos igitur montes contemnamus, quorum ascensus difficilissimus est et periculosissimus, ad quorum culmen pauci parveniunt, et pauci illi sæpe deorsum graviore casu præcipitantur, ut ex ipsa primi Angeli et primi hominis ruina intelligere potuistis. Et mirum est, homines, quorum vestigia imitantur, eorum præcipitia non perhorrescere. Sed illum potius imitemur, qui non alia de causa ad nos descendit, quam ut nobis viam demonstraret ascendendi. Quod autem verissimam certissimamque viam docuerit, nonne hodie ipsa sua ascensione aperitissime comprobavit? Nonne ipse unus vere ascendit eo, quo nec homo nec diabolus ascendere potuerunt? (1)

Tom. IX.

(1) Amas y suavis de Divis...

At quam tandem viam ipse docuit? Nempè viam quamdam mundi sapientibus et potentibus omnino incognitam. Nam quia in *Dei sapientia non cognovit mundus per sapientiam Deum*, hoc est, quia per montem sapientiæ ad Deum pervenire non potuerunt (atque idem de monte potentie dici potest) *placuit Deo per stultitiam* (addere possumus et infirmitatem) *Prædicationis saluos facere credentes*. Quid enim stultius, quid infirmius mundi sapientibus et potentibus videri poterat, quam ipsam Dei virtutem et sapientiam pendere in patibulo crucis, cum summa ignominia voluisse? Crucem igitur viam ad vitam et gradum ad cælum, et sibi Dominus et nobis omnibus fecit. *Opportuit, inquit, Christum pati et sic intrare in gloriam suam*. Et hoc quidem de se. De nobis autem audite quid dicat. *Qui vult venire post me*, inquit, non solis Mo-nachis, non solis Presbyteris loquitur, sed omnibus, qui ad regnum cælorum eum sequi desiderant, *Qui vult venire, inquit, post me*. Omnes nos, Domine, cupimus venire post te. Sed quid agemus, ut veniamus post te? *Abneget, inquit, semetipsum*. Quid est, Domine, *Abneget semetipsum*? Non intelligimus, in parabolis loqui videris. Nondum, inquit, viam vobis ostendi, sed quid opus sit ad eam ascendendam, admonere, ne forte, si imparati veniatis, frustra eam ingredi nitamini. Via ista maxime ardua est, homines omnino nudos et expeditos requirit: propterea dixi vobis: *Abneget semetipsum*, hoc est, non solum sarcinas non necessarias deponere, sed etiam seipsum relinquere, ac seipsum quodammodo spoliarè debet, quicumque vult venire post me. Tunc enim vere nudus, nihique similis erit. Et cum talis fuerit, *Tollat crucem suam et sequatur me*. Hæc igitur est via, auditores: vel hesternæ celebritatis vos admoveat. Nonne enim heri inventionem crucis, hodie Domini ascensionem celebravimus? Et quid hoc aliud significat, quam in cælum per crucem ascendi? *Quo vado, inquit Dominus, scitis et viam scitis*. Verum loqueris, Domine, nam et in cælum ivisse, et per crucem ivisse non ignoramus.

Quamobrem, auditores, suscipiamus, queso, singuli cruces nostras, et sequamur Dominum crucifixum. Ille morbo aliquo vexatur: ferat æquo animo, et gratias agat Deo et tollat crucem suam. *Alius uxorem habet morosam, difficilem, iracundam: ferat æquo animo, gratias agat Deo et tollat crucem suam*. *Alius pro admonitione convitium, pro*

beneficio injuriam accipit: ferat æquo animo, gratias agat Deo et tollat crucem suam. Alius nemini obesse et multis prodesse studet, tamen ei magnam honorum partem fures diripiunt: ferat æquo animo et tollat crucem suam. Alii vel uxor, vel filii moriuntur, vel ipse in carcerem truditur et in exilium mittitur, opibus spoliatur: ferat æquo animo et tollat crucem suam. Sed multi sunt, qui crucem, quam ipsi sibi imponunt, etiamsi gravissima sit, libenter ferunt: at eam crucem, quam Dominus eis imponit, tolerare non possunt. Jejunant, vigilant, orant, eleemosynas largiuntur. At si morbo aliquo afflicti incipiant, ferre non possunt, indignantur, conqueruntur. Quidam interdum se etiam verberibus cadunt et ab aliis nec verbum unum asperius pati possunt. Et quid hoc, nisi genus quoddam extreme dementiæ est? Teipsum convenio. Quid? Cum ægrotas, et pharmacum sumendum est, sumisne quantum tibi, an quantum medico tuo videtur? Certe non quantum tibi sed quantum medico videtur. Tu enim, etiamsi artem medendi didicisses, tamen vel nimio desiderio sanitatis nimium pharmaci sumeres, vel nimio tui amore nimis parum acciperes. Medicus vero pro sua prudentia ad ægritudinem tuam pharmacum suum accommodabit. Sic etiam in crucem pro animæ salute diligenda sæpe homines vel ni-

mia severitate vel nimia indulgentia peccant. Deus vero, qui intime nos et naturam nostram, morbos nostros et vires nostras cognoscit, quique incredibili quodam ac vere paterno amore nos diligit, eam nobis crucem imponit, quæ nostris humeris convenit, neque Tentari nos sinit, supra id, quod possumus, quin etiam facit cum tentatione preventum, ut possimus sustinere. Id igitur libentissime omnes toleremus, quod Deo, ac patri, et medico animorum nostrorum videbitur, sive ægritudines, sive honorum direptiones, sive liberorum amissionem, sive convilla et injurias proximorum, sive quidvis aliud pati necesse sit. Id enim nos ignorare non expedit nempe proprus sine cruce ad cælum pervenire posse. Deus enim quos diligit, corripit: castigat autem omnem filium, quem recipit. Atque adeo hoc verum est, auditores, ut etiam Filium suum illum naturalem atque unigenitum, qui peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus, castigare voluerit. Quia vero is carnem non habebat in qua pati posset, Verbum caro factum est et habitavit in nobis. Illud etiam pro comperto habeamus, quanto crucem majorem feremus, tanto laidiorem et commodiorem viam nos ad cælum atque beatitudinem habere, ad quam nos perducatur, qui est benedictus in sæcula. Amen.

CONCIO XXXVI.

IN DIE PENTECOSTES

DE

MISSIONE ET PERSONA SPIRITUS SANCTI

SYNOPSIS

Capitata benevolentia in principio statim proponitur, quidnam præsentis concione sit dicendum. Spiritum sanctum Patris et Filii nexum esse subtili discursu declaratur. Enim a Patre et Filio mitti probatur; ejusque divinitas ab impia hæresi Arii et Eunomii multis sacrorum Scripturæ auctoritatibus vindicatur; ubi missionem non superioris solum, sed æqualis esse ostenditur. Triplex ut producendi, sic mittendi ratio in divinis dilucide asseritur, et quæ ex illis Spiritus sanctus mittatur, contra Macdonianos Spiritum sanctum inter creaturas collocantes, disputatur. Quid in divinis sit, personam aliquam mitti, diserte declaratur. Tot modis Spiritum sanctum hominibus inspirari quod dona ipsius sunt, probatur. Hæreticorum argumento contra Spiritum sanctum diluuntur, et ii suo quasi gladio jugulantur. Multis denique exemplis ex Hæreticorum tum veterum fæce propositis, patefit, quantopere illi semper Scripturas corrumpendo ad sua dogmata flectere studuerint.

In parte posteriore speciatim agitur de missione Spiritus sancti in Pentecoste facta, et cur in forma ignis, linguarum et sonitus apparuerit, causæ assignantur. Quam sint necessaria verbi Dei præconi sapientia, charitas et donum orationis; et quibus gratia miraculorum sit necessaria, docetur. Quæ deinde scientia apostoli præditi fuerint, et an rerum naturalium cognitionem habuerint, disceptatur. Quo modo

et quanto temporis spatio iidem donum linguarum sint adepti, et quæ miraculorum gratia donati, narratur. Charitatis insuper, quæ inflammati fuerant, mirandi effectus in medium adducuntur. Charitatis perfectæ duo signa traduntur, et ob eorumdem negligentiam nostri sæculi mores graviter tazantur. Tandem quomodo charitas ipsius signis sit ostendenda, conclusionis loco docetur.

Cælestium munerum magnitudo, et divinum beneficiorum præstantia tanta est, auditores optimi, ut vires humanæ mentis exsuperet, et omnium mortalium intelligentiam vincat: nec immerito ita divina providentia, sapientiæque constituit, ut quod assequi præ rerum mole ratio nostra non poterat, id fides religioque conciperet: et naturæ mortalis imbecillitatem firma constansque fidei persuasio susceperet. Pente costen hodie agimus, et sancti Spiritus in terras adventum, et divini constantiam fidemque promissi, ac mysterium maximum more institutoque majorum hodie veneramur ac colimus. De quo quidem mysterio tam abditò et recondito, ut nostrorum animorum effugiat aciem et in tam frequenti ac erudita concione, qualem hic hodierna die conspicio, mihi verba facturo, idem ille sacer Spiritus, qui et oratorum solvit et linguas infantium disertas reddit, pectori animique meo illapsus eam ad dicendum facultatem et copiam tribuit, qua ipsius incomprehensam, inexplicabilemque naturam, deinde gloriosum adventum, singularia munera, incredibilem vim poten-